

սովորաբար կը փոխուին ի-ի, թէ՛ հոլովուած, թէ՛ ածանցուած և թէ՛ բարդուած ժամանակ. օրինակ՝ վրիժառոշ, միգի, աղոշխոշ, պարտիզաց, գիտոռն, և այլն: Ասով կանոնին բացառութիւն չեն կազմեր պատահաբար:

Կայ սակայն ստուար մաս մը այս բառերուն մէջ՝ որոնք բարդութեան կամ հոլովուելու ժամանակ իրենց է տառը կը փոխեն ե-ի. այսպէս՝ աղոշխո, աղոշխոշ, բայց աւելի հարազատ՝ աղոշխոշ. նմանապէս եղեգն, եղեգան, եղեգնիկ, եղեգնափող, և այլն. գմբեր, գմբեր, գմբերարդ. զենքնկեց, քարքնկեցոտքիւն, պատմեկի, պարեմաւոր, ախտածետ, որովայնաժտոտքիւն, ախտաժտոտքիւն, որկորածտոտքիւն, անտերուց, ընչաւետանալ, ժողկաւետիլ, շահաւետիլ, աշխետաճի, խայտարղետոտքիւն, կետադրուքիւն, քերքելիլ, քշակարկատ, ընկան, տոնգնեկայիւն, յաւեժական, կոճկեկիկ, գրեքի, քիպետ, խերսմար, շեզ, շեզոշ, շիզել, պոշետ, պոշետու, և այլն, և այլն:

Այս փոփոխութիւնն եղած է դիտմամբ և ոչ պատահաբար. և ասոր ներքին պատճառն ալ վերի կանոնը միայն կրնայ լինել և ոչ ուրիշ բան. ինչպէս որ նոյն այս պատճառէն զրոյնով դեռ կը գրուի և ոչ դեռ. ձեռ՝ որ կը հետեւի դիւական, դիւանար, և այլն, բարդերէն և դիւի, դիւաց հոլովներէն:

Վերջնութեան է ունեցող բառերը բարդութեան մէջ կրնան մնալ նաեւ ե-ով, և ասով կը կազմեն բացառութիւններու թիւ մը, եթէ պէտք է իրօք բացառութիւն համարել ասոնք: Սակայն սա կը պատահի խիստ քիչ անգամ և աւելի յետնաբար:

Այստեղ հաւաքուած են Ա-Յ-Ի-ի մէջ յիշուած սոյն կարգի բառերը.

1⁰. Օրեկադիւր, վրեժխնդիւր, տեգընկեց, դետակն, աղոշխոնաճիւն, դեմականք՝ մտիկ ընողներու բազմութիւն, քեկանատոյց, տերոտքիւն, տերոտեական, և այլն (կայ նաեւ տերոտեկի):

2⁰. Շիրասաց, աղեկտակ, սերուսիրտ՝ պողոկ բամի սիրտ զովացնող:

Այս երեք տեսակ փոփոխութիւններուն մէջ (ի, ե, է) յայտնի է թէ նոր, վերլուծական շեղաններու ոգիին անյարմար են առաջին

երկու փոփոխութիւնները. ուստի և բանաւոր է գործածել միայն վերջինը. և գրել վրեժի, ալեկեկ, աղետաշի, պատմեկաւոր, և այլն, և այլն:

Ի-ով վերջացող բազմաձայն բառերը բարդութեան մէջ կը վերածուին ե-ի, որով դարձեալ բացառութիւն չեն կազմեր ընդհանուր կանոնին: Սակայն յետին զրիչներ ունին նաեւ ե-ով՝ որ յայտնի սխալ է. օրինակ՝ ողորդաշիք, խնոցեկար, աղեկոժ, և այլն:

Է յանգող բառ մը բարդութեան մէջ ա յօղակապը կ'ստանայ, որով դարձեալ կանոնին բացառութիւն չկազմուիր. օրինակ՝ հրեայ, հրե- , հրեական. երեւաւտ, և այլն:

Սղուած ձեւ է կիւրակեմոտք՝ եթէ կիւրակի ձեւէն չ'ծագիր:

Գրչազրի սխալ է է իրրեւ յօղակապ՝ փոխանակ ե-ի. օրինակ՝ քիկեքեկիկ՝ վայելուչ կերպով ուսերը շարժելով քարուածք, աղեկարժ = յեղակարժ, բրեզած = բրաւոր, կանայեկան = կնոջական: Այս բառերը լուսագոյն է գրել ե-ով:

Եբբայեցի կամ յոյն են ասփոդեդոն, կիրեկոն, կիմետեր, աղեքիւն, տեքիեդեւ, սերսերիւ, ստեքերովն կամ ստիքերովն, պեղգպուպ, պեգասոս, իկոսակոյտն, մարեմատիկոս, աղեղ, որոնցմէ գործածական են միայն վերջին երկուքը. կանոնաւոր է գրել մարեմատիկոս, աղեղ՝ ինչպէս որ արդէն կան գրողներ:

Պերոզ, պերոզոտ, շերաս, բեշկ մշկոյ, հերայ, քշակարկատ, քիպետ, գրեքե, սերարփի (սերովթէ), վեստ (իշխան), շեզոք կը գրուին նաեւ ե-ով՝ պերոզ, պերոզոտ, շերաս, բեշկ մշկոյ, հերայ, քշակարկատ, քիպետ, գրեքե, սերարփի, վեստ, շեզոք. կանոնաւոր է գրել միայն ե-ով:

Յաւերժ կը գրուի թէ ե-ով և թէ ե-ով. ինչպէս կայ յաւեժ կամ յաւեժ. կանոնաւոր է գրել յաւեժ (ե-ով) և յաւերժ (ե-ով) միայն:

Չուտ բացառութիւն են խանքեփար՝ բոյս մը, աղեկատ, կեշկեշալ, քեք՝ քած շուն, կատու, և պեչասպիկ: